

Protocol

dalla seduta dil cussegl da vischnaunca,
gliendisdis, ils 4 da matg 2026: allas 20⁰⁰ – 23⁰⁰
Liug: Stanza da sedutas Cumiera, Center Fontauna

Presidi: Theres Burri Gadola

Actuar: Romeo Schmed, Administraziun communal

Presents:

a) Cussegl	Silvia Bucheli-Caduff Theres Burri Gadola Felicia Deflorin Adrian Flepp Otmar Flepp Placi Flury Remo Huonder	Admir Jasarevic Christian Loretz Giusep Lozza Lucas Lutz Rafael Maissen Alfred Spescha Ignaz Venzin
------------	--	---

perstgisas Silvio Candinas

b) Suprastonza communal	René Epp Clemens Berther	Wendelin Jacomet Paul Flurin Schmidt
-------------------------	-----------------------------	---

perstgisas Jris Lombris

c) Cumissiun da gestiun	Christoph Kohler Silvan Manetsch
-------------------------	-------------------------------------

d) Cader	Roland Cajacob, meinafatschenta Simon Cathomen, menader dil menaschi tecnic
----------	--

e) Hosps	5 persunas
----------	------------

Plaid d'avertura dalla presidenta:

Il lungatg official a Mustér ei romontsch sursilvan. Tuttas publicaziuns officialas succedan en romontsch. Beinsavens vegnan projects dalla vischnaunca denton preparai en lungatg tudestg, damai ch'ei dat negins experts da lungatg romontsch. Per l'administraziun communal ei la lavur per la translaziun gronda.

Il niev program l'intelligenza artificiala ALAS gida tut tenor egl avegnir da reducir la lavur. ALAS ei in program da translatar tudestg / romontsch. El ei vegnius sviluppaus communablamein dall'Universitad da Turitg e dalla Lia Rumantscha. El generescha cun smaccar in nuv gratuitamein translaziuns en mintgin dils tschun idioms dil romontsch sco era el lungatg da scartira Rumantsch grischun.

Jeu hai fatg il test. Il text che jeu preleger il mument hai jeu preparau en tudestg e silsunter schau translatar cun ALAS.

Romontsch ei buca miu lungatg-mumma, perquei eis ei per mei buca sempel da giudicar la qualidad. Jeu hai denton l'impressiun che ALAS ha fatg in bien sboz per elaborar vinavon.

ALAS translatescha buca mo dil tudestg el romontsch, mobein era il cuntrari. In'ideala funcziun per porscher informaziuns tudestgas a habitontas e habitonts ni possessurs da secundas habitaziuns, che capeschan buca romontsch

ALAS ei in bien exempel per in'applicaziun nizeivla dad IA! Jeu sun spanegiada, tgei che vus scheis dalla qualidad.

Mortoris:

Dapi la davosa seduta dil cussegl da vischnaunca ha ei dau suandonts mortoris:

- Esther Maissen, naschida ils 18-09-1987 e morta ils 15-04-2026
- Sandro Sialm-Lutz, naschius ils 24-04-1994 e morts ils 28-04-2026

Naschientschas:

Dapi la davosa seduta dil cussegl da vischnaunca ha ei dau neginas naschientschas.

Tractandas:

1. Protocol 12-2025/2028
2. Rapport da gestiun e quen 2025 (messadi 19-2025/2028)
3. Project e credit per sanaziun patinera Center Fontauna (messadi 20-2025/2028)
4. Ura da damondas (conform ad art. 44 dil regulativ da fatschentas)

Cussegl da vischnaunca Disentis/Mustér

Theres Burri Gadola
La presidenta

Romeo Schmed
Igl actuar

1. Protocol

Protocol 12-2025/2028 dil cussegl da vischnaunca dils 23 da mars 2026. Enteifer il termin fixau ei vegniu inoltrau neginas propostas per midadas. Ei vegn giavischau neginas ulteriuras midadas.

Decisiun:

Il protocol 12 – 2025/2028 dalla seduta dil cussegl da vischnaunca dils 23 da mars 2026 vegn approbaus unanimamein.

Cussegl da vischnaunca Disentis/Mustér

Theres Burri Gadola
La presidenta

Romeo Schmed
Igl actuar

2. Rapport da gestiun e quen 2025

(messadi 19-2025/2028)

Per la tractaziun da quella fatschenta surdat la presidenta dil cussegl da vischnaunca Theres Burri Gadola il plaid al vicepresidente Rafael Maissen che vegn a menar quella tractanda.

Presentaziun

Suprastonza, president communal René Epp:

Il presents han retschert ina vasta documentaziun cun tut ils detagls. La presentaziun dalla fatschenta succeda tenor il messadi 19-2025/2028.

Il quen da gudogn e sperdita 2025 siara cun cuosts da frs. 18'522'078.37 e recavs da frs. 18'802'610.39. Ordlunder seresulta in surpli da recavs da frs. 280'532.02.

Il quen d'investiziun 2025 siara cun cuosts da frs. 1'181'776.37 e recavs da frs. 1'392'421.51, pia investiziuns nettas da minus frs. 210'645.14. Quei ei ina situaziun fetg speciala cun quei che las entradas el quen d'investiziuns ein stadas pli aultas che las expensas.

L'atgna finanziaziun da strusch 1.9 milliuns francs ei buna. Il bien resultat dil quen 2025 resulta cunzun dallas entradas fiscalas pli aultas che budgetadas. Cunzun las taglias sin gudogn da schischom, las entradas dalla taglia sin scumiada da maun sco era las entradas da taglia dallas personas giuridicas ein stadas pli aultas che previdas. Da l'otra vart ein ils cuosts da menaschi stai pli bass ch'el quen precedent. Negativ ei stau che las entradas ord l'energia ein stadas egl onn 2025 cun 2.5 milliuns francs bia pli bassas ch'el quen 2024.

Grazia al bien quen propona la suprastonza da far ina prefinanziaziun dad 1 milliun francs per la restauraziun dalla patinera dil Center Fontauna.

Silsuenter suonda il rapport dalla cumissiun da gestiun entras il commember dalla cumissiun Christoph Kohler.

Conform ad art. 54 dalla constituziun communal e dil regulativ per la cumissiun da gestiun sco era sebasond sin la lescha da finanzas dil cantun Grischun ha la cumissiun da gestiun examinau l'administraziun communal e il menaschi finanziel. Las sedutas han giu liug per part ensemen cun la suprastonza communal. La revisiun tecnica ei succedida entras Confidar Fiduziaria SA (Gion Friberg e Gabriel Derungs).

La cumissiun ha repassau ina vasta documentaziun sco ils protocols dallas autoritads communalas e controllau las activitads dall'administraziun, ils differents quens e la bilanza, cumpriu la cassa e la contabilitad, il quen dil Center Fontauna sco era il quen dalla meglieraziun funsila.

Per il quen ei la suprastonza communal responsabla, ferton che nossa funcziun ei da controllar el e da dar giu nies pareri. Nossas examinaziuns ein succedidas conform als principis da revisiun. Tenor quels ei l'examinaziun da planisar e d'exequir aschia, che munconzas essenzialas el quen annual san vegnir eruidas cun segirtad sufficienta. Nus havein controllau ils posts e las indicaziuns dil quen annual cun agid d'analisi e retschercas sin basa d'emprovas da controlla. Nus essan dil meini che nossas controllas fuorman in basa sufficienta per nies pareri.

Sin fundament dallas examinaziuns fatgas savein nus constatar ch'il quen da gudogn e sperdita, il quen d'investiziun e la bilanza corrispundan alla contabilitad e che quella ei menada conform allas prescripziuns vertentas. La cumissiun constatescha che la suprastonza communal, ils officials ed ils emploiai administreschan cun quitau e bien senn da responsabladad il menaschi communal. Las midadas dallas estructuras enteifer la vischnaunca han entschiet a purtar fretg duront igl onn 2025. La cumissiun da gestiun constatescha che la situaziun finanziaria actuala dalla vischnaunca ein fetg buna e che las investiziuns previdas san vegnir fatgas sco previu.

Propostas

Sin fundament dallas controllas e dall'examinaziun dil quen e dils fatgs administrativs propona la cumissiun da gestiun al cussegl da vischnaunca da:

- 1. approbar il rapport da gestiun 2025;*
- 2. approbar il quen 2025;*
- 3. suttametter il quen 2025 al referendum facultativ conform agl art. 21, lit. a dalla constituziun communal;*
- 4. dar scarica alla suprastanza communal, a tuts officials ed als collaboraturs comunals e dil Center Fontauna;*
- 5. admetter in cordial engraziament alla suprastanza, als officials, als collaboraturs comunals e dil Center Fontauna.*

Cumissiun da gestiun

Andrea Fry-Betschart, presidenta

Christoph Kohler

Silvan Manetsch

Disentis/Mustér, avrel 2026

Dil rapport da gestiun 2025 vegn priu enconuschientscha senza discussiun.

Ei vegn passau directamein tier la deliberaziun dalla fatschenta en detagl cun quei ch'il cussegl da vischnaunca ei obligaus dad entrar ella fatschenta e da tractar quella.

Quen da gudogn e sperdita digl onn 2025:

Cussegl da vischnaunca: Daco ein las pagas digl uffeci da baghegiar ed infrastruttura (conto 0220.3010.00) curdadas ora bia pli ault che budgetau. Fagess ei buca senn da mintgamai terminar sin la fin digl onn il saldo dallas uras e mussar ora quei el quen annual.

Suprastanza communal: Las pagas ein curdadas ora pli ault cun quei ch'igl anteriur collaboratur ha aunc luvrau per igl uffeci da baghegiar duront igl onn 2025 per segidar cun il grond pensum da lavur da quei uffeci. Pertuccont il giavisch da mintgamai terminar las sururas cun la fin digl onn pren la suprastanza encunter quel e vegn egl avegnir a metter entuorn quei sco giavischau.

Cussegl da vischnaunca: Las contribuziuns allas scolas specialas (conto 2200.3612.00) creschan onn per onn. Dess ei eventualmein la pusseivladad da crear in post da cussegliazium enteifer la scola per saver prevegnir egl avegnir in ton a quels cuosts.

Cussegl da vischnaunca: Coordinaziun da sport (conto 3410.3632.00), con ditg vegnan quels cuosts aunc subvenziunau dil cantun.

Suprastanza communal: Il cantun subvenziunescha quei post cun 50% duront 4 onns. Uonn ei il secund onn che la coordinatura da sport ei en funcziun. La coordinatura da sport dat giu meinsilmein in rapport dallas lavurs ch'ella ha prestau.

Cussegl da vischnaunca: Deposit en prefinanziaziun patinera CF (conto 3411.3893.01), la prefinanziaziun ella patinera duei buca vegnir fatga, mobein far ina remessa per la sanaziun digl areal dalla scola.

Han ins era sclariu la situaziun regionala pertuccont il glatsch.

Suprastanza communal: La vischnaunca da Tujetsch vegn a far il glatsch sulettamein sin basa naturala. Ina investiziun el glatsch stat buca en damonda el mument. Era la vischnaunca da Trun vegn a far neginas investiziuns el glatsch. Entochen Flem dat ei aschia negin che ha in glatsch artificial.

Suprastonza communal: Nus lein evitar da stuer scriver giu il glatsch sur 15 onns ora. Sche nus fagiein buca la prefinanziaziun sto la vischnaunca amortisar annualmein ina summa da ca. 70'000.-- francs. Quei che vegn ad engreviar ils quens futurs.

Cussegl da vischnaunca: Tgei schabegia cul deposit dad 1 milliun francs sch'il glatsch vegn buca sanaus.

Suprastonza communal: Lu dat ei la pusseivladad da far quella prefinanziaziun per in auter project. Sch'il cussegl dat suatientscha alla damonda lu va la fatschenta aunc ella votaziun avon il pievel.

Cussegl da vischnaunca: Igl ei fetg special che la remessa ei fatga el quen avon che tractar il messadi corrispudent.

Suprastonza communal: Il cussegl ha la pusseivladad da reponderar la situaziun e da vegnir anavos silla decisiun. Avon che far la votaziun dil quen annual digl onn 2025 sa il cussegl da vischnaunca era tractar il messadi per il project e credit per la sanaziun dalla patinera.

Cussegl da vischnaunca: Contribuziuns casas da tgira (conto 4120.3612.00), ein quels cuosts pli aults sche habitonts da Mustér ein en ina casa da tgira ord vischnaunca.

Suprastonza communal: Na, sils cuosts ha quei ha negina influenza en tgei casa da tgira ch'ins persuna habitescha, cunquei che la cumpart che las vischnauncas han da surprendre ei dapertut tuttina.

Cussegl da vischnaunca: Susteniment per habitonts en vischnaunca (conto 5720.3637.00), daco ein ils cuosts en quella posiziun aschi aults enviers il preventiv. Ha ei dau cheu enzatgei nunpreviu.

Suprastonza communal: Sco il president communal ha gia menziunau ella presentaziun dalla fatschenta ein quels cuosts curdai ora pli ault che budgetau. Egl onn 2025 ha ei dau en vischnaunca dapli cass da susteniment che previu. Igl ei fetg grev da budgetar ina cefra exacta tier quella posiziun cunquei ch'ins sa buca exact cons cass da susteniment che san vegnir vitier ni curdar naven duront igl onn ora.

Cussegl da vischnaunca: Tualettas publicas (contos 7790), las summas els quens 2025 e 2024 ein pli u meins identicas. Daco han ins buca saviu tener en la summa dil preventiv tier quella posiziun.

Suprastonza communal: Il manteniment dallas tualettas publicas havein nus stuiu surdar extern. Entochen ussa vegneva quella lavur fatga dil menaschi tecnic.

Meinafatschenta: La suprastonza communal ha dau in credit supplementar per far quellas lavurs. Ils cuosts ein ils medems. Sulettamein che quels cuosts ein ussa extern e buca pli intern.

Cussegl da vischnaunca: Tgei ei stau il motiv da surdar quellas lavurs ordeifer.

Suprastonza communal: Il menaschi tecnic ha buca giu la peda da far quellas lavurs cunquei ch'igl ei aunc vegniu vidlunder novas incaricas. Il menaschi tecnic emprova dad optimar aschi fetg sco pusseivel las lavurs.

Cussegl da vischnaunca: Transports alla deponia (conto 7301.3130.00) e cumpostar (conto 7301.3130.06), saudan quels dus contos ensemen.

Suprastonza communal: Il pastg vegn ussa rimnaus tut a Raveras e buca pli ellas deponias selvadias, quei ch'ei da valetar sco fetg positiv. Quei ha denton era caschunau dapli transports e consequentamein era pli aults cuosts. In'idea fuss stau da quintar giu effectiv il pastg che vegn rimnaus a Raveras. Quei havess denton caschunau cuosts supplementars ed aschia ei vegniu decidiu dad integrar quels cuosts ella taxa da rumians fundamentala.

Cussegl da vischnaunca: Cuosts da planisaziun, honorars (conto 7900.3131.00), ein quei ils cuosts per la revisiun dalla planisaziun locala. San ins aschia quintar che quels cuosts vegnan a sereducir egl avegnir.

Suprastonza communal: Gie exact, quei ein per part ils cuosts per la planisadra dalla planisaziun locala. Quels cuosts vegnan a sereducir egl avegnir. El preventiv 2026 havein nus aunc budgetau ina summa da frs. 85'000.-- per quella posiziun.

Quen d'investiziun 2025:

Cussegl da vischnaunca: Senda Cufions-Fontanivas (conto 8400.5010.01), purschida locala da bike (conto 8400.5010.07) e sendas tematicas (conto 8400.5010.08), daco ein quellas lavurs buca vegnidadas fatgas sco previu.

Suprastonza communal: Cun las lavurs vid quellas sendas ei aunc buca vegniu entschiet. Las resursas da persunal han muncau per saver entscheiver cun quellas lavurs.

Cussegl da vischnaunca: Ei vegn previu memia bia projects. San ins buca seconcentrar sin pli paucs projects che san lu era vegnir realisai sco previu.

Suprastonza communal: Culla nova strategia vegn egl avegnir budgetau pli exact tgei lavurs che san vegnir exequidas. Aschia san ils projects ch'ei previ era vegnir realisai.

Tier la bilanza 2025 dat ei neginas damondas.

Quen 2025 dil Center Fontauna:

Cussegl da vischnaunca: Dapi il zercladur 2025 dat ei la Goldencard. Tgei effect ha quella purschida sil quen annual dil Center Fontauna. Dat ei ina repartiziun efectiva sin las diversas purschidas dil Center Fontauna.

Suprastonza communal: Totalmein ha il Center Fontauna pagau anavos 20'000.-- francs per abonnaments ch'eran aunc valeivels. Igl ei previu ch'il Center Fontauna survegn ina summa da 50'000.-- francs ord il pool dalla Goldencard. L'indemnisaziun ei denton aunc buca vegnida fixada definitiv, cunquei ch'il quen dalla Goldencard per igl onn 2025 ei aunc buca serraus giu. La repartiziun definitiva succeda pér cu il quen final dalla Goldencard ei avon maun.

Cussegl da vischnaunca: Ils cuosts per la piazza da glatsch ein annualmein tier rodund 100'000.- francs. Sereduceschan quels cuosts egl avegnir sch'ei dat ina sanaziun dil glatsch.

Suprastonza communal: Tier ina sanaziun dil glatsch vegn la surfatscha reducida per rodund 20%. Aschia san ins quintar ch'ils cuosts d'energia vegnan a sereducir egl avegnir. Ils cuosts per la lavur da pinar tier il glatsch sco era da metter naven tut igl uorden vegnan denton probabel a s'augmentar cunquei ch'ei dat egl avegnir dapli lavur da pinar tier il glatsch. Aschia san ins dir ch'ils cuosts sut il steh restan pli u meins tuttina.

Tier il quen dalla meglieraziun funsila, tier las annexas dil quen sco era tier la controlla da credits dat ei negins damondas.

Cussegl da vischnaunca: Tier la tractaziun dil quen 2025 han ils commembers dalla cumissiun da finanzas priu per la gronda part il plaid questa sera. Ei fuss il giavisch che quella cumissiun dat egl avegnir era giu in pareri avon che tractar il quen (analog al pareri dalla cumissiun da gestiun).

Avon l'approbaziun definitiva dil quen decida il cussegl da vischnaunca da tractar il messadi 20-2025/2028 - Project e sanaziun patinera Center Fontauna.

Cuntinuaziun

Il cussegl da vischnaunca ha el dentertemps tractau il messadi e refusau las duas propostas dalla suprastanza communal, da conceder in credit da 1'110'000.-- francs per la sanaziun dalla patinera artificiala sco era in credit da 390'000.-- francs per la realisaziun dalla purschida da stad. Tgei schabegia ussa cul deposit dad 1 milliun francs?

Cussegl da vischnaunca: Fa la proposta da far ina deposit dad 1 milliun francs per la sanaziun digl areal da scola.

Il cussegl da vischnaunca decida cun **10 vuschs gie encunter 4 vuschs na** da far in deposit dad 1 milliun francs ella sanaziun digl areal da scola.

Decisiuns:

Sin fundament da sura ponderaziuns approbescha il cussegl da vischnaunca cun 12 vuschs gie encunter 2 vuschs na;

- 1. il rapport da gestiun ed il quen 2025;*
- 2. da far in deposit dad 1.0 milliun francs ella sanaziun digl areal da scola;*
- 3. da suttametter il quen 2025 al referendum facultativ conform agl art. 21, lit. a dalla constituziun communal.*

Cussegl da vischnaunca Disentis/Mustér

Theres Burri Gadola
La presidenta

Romeo Schmed
Igl actuar

3. Project e credit per sanaziun patinera Center Fontauna

(messadi 20-2025/2028)

Presentaziun

Suprastonza, gerau Clemens Berther:

Il gerau Clemens Berther presenta cuort il messadi 20-2025/2028 e las ponderaziuns dalla suprastonza communal leutier. Ins ei stai sut grond squetsch da vegnir ad uras tier las cefras per la sanaziun. Per quei motiv han ins fatg in'offerta cun +/- 15%. Senza ina sanaziun dallas installaziuns tecnicas ei ina cuntinuaziun dil menaschi dil glatsch artificial buca pli pusseivla.

Suenter la presentaziun dalla fatschenta suonda la debatta d'entrada

Cussegl da vischnaunca: Sco ins ha saviu leger el messadi han las lingias per sferdentar il glatsch piars il liquid glicol e quels ei sfundraus el terren. Ei quei nuscheivel ed aschia problematic per igl ambient.

Suprastonza communal: Il liquid glicol ch'ei extraus en quella dimensiun ei buca nuscheivels per la natira. Cun la savida che las lingias piardan liquid savein nus denton buca pli far il glatsch en quella fuorma.

Cussegl da vischnaunca: Quella purschida vegn buca messa en damonda. Nus havein fatg nos pensums da casa. Co vesi denton ora culs investurs digl Acla da Fontauna. San ins era sefidar dad els?

Suprastonza communal: Ils investurs quantan cun 3 etappas per realisar il niev baghetg. Emprema etappa ei stau la sanaziun digl asbest, la secunda etappa da rumper giu il baghetg e la tierza etappa ei da baghegiar si il niev baghetg. Quella lubientscha ei ussa pér dapi in onn en vigur legala. El dentertemps ei aunc la nova via da quartier vegnida realisada. Ils investurs han previu dad entscheiver cullas lavurs da baghegiar aunc egl onn 2026. La suprastonza communal ei en bien contact culs investurs ed ella spera da saver informar detagliadamein el decuors dils proxims meins co ei va vinavon cullas lavurs.

Cussegl da vischnaunca: Ins ha era giu previu ina varianta cun plattas artificialas, daco han ins buca persequitau vinavon quella varianta.

Suprastonza communal: Far en nossa regiun ina purschida da glatsch cun plattas artificialas fa negin senn. Era ord vesta dalla natira ei quella varianta problematica, cunquei che pigns tocs da plastic vegnan libers. Era eis ei buca pusseivel da dar curling sin quellas plattas.

Cussegl da vischnaunca: Far il glatsch egl avegnir ella fuorma sco entochen dacheu ei pia buca pli pusseivel. San ins forza far il glatsch entochen l'entschatta schaner cu la sesiun da Nadal ei vargada. Lu sa il cussegl dar anavos la fatschenta e la suprastonza communal ha dapli temps da luvrar ora quella detagliadamein ed aunc inagada tractar quella pli tard.

Suprastonza communal: Nus enconuschin ussa ils problems e savein aschia buca responsar da far il glatsch sut las circumstanzias actualas, era buca mo per in cuort temps. Vitier stessan ils cuosts per baghegiar si il glatsch buca en ina relaziun cul diever duront quei cuort temps.

Cussegl da vischnaunca: Il glatsch artificial ha adina caschunau bia discussiun, gia avon enzaconts onns. Fuss ei buca ina pusseivladad da dar anavos la fatschenta e far ina survesta detagliada da tut las expensas ch'ei previstas els proxims onns tier il Center Fontauna e lu aunc inagada vegnir cun quella fatschenta avon il cussegl da vischnaunca.

Cussegl da vischnaunca: Il liug dil glatsch ei buca ideals, han ins fatg ponderaziuns pertuccont in auter liug. Ina idea fuss da dar anavos la fatschenta e prender la purschida dil glatsch ella secunda etappa dalla sanaziun cumplexsiva dil Center Fontauna.

Suprastonza communal: Ins ha sclariu differentas opziuns per in niev liug sco era las opziuns per in tetg ni ina preit per schurmegiar il glatsch. Ils cuosts per quellas investiziuns statten denton en negina relaziun cun las entradas. Ir cul glatsch en in auter liug fa era negin senn, pertgei ina sa nezegiar pliras resursas (persunal, material eav.). L'energia per il glatsch vegn per la gronda part gia producida tier il Center Fontauna e nus savein retrer l'energia per in fetg bien prezi. Quei aspect ecologic astgan ins era buca sutvaletar. Quella purschida muncass en mintga cass en vischnaunca.

Cussegl da vischnaunca: Nus prendin buca bugen decisiuns sut squetsch. Per quei motiv fuss ei dar anavos la fatschenta.

Cussegl da vischnaunca: Buca dar anavos la fatschenta. Avon biars onns han ins gia fatg la damonda glatsch gie ni na. Prender quella purschida en ina secunda etappa dalla sanaziun cumplexsiva dil Center Fontauna fa buca senn pertgei lu vegn ei ord aspects finansials segir fetg grev da realisar quella purschida.

Suprastonza communal: Gia egl onn 1993 han ils votants da Mustér giu decidiu da far il glatsch, e quei cun 67% gie sco era egl onn 2011 cun 61% gie.

Il cussegl da vischnaunca decida dad entrar ella fatschenta e da deliberar la fatschenta el detagl

Cussegl da vischnaunca: Cun tgei cuosts da manteniment ston ins quintar annualmein.

Suprastonza communal: Il manteniment vegn a dar intec dapli lavur egl avegnir. Perencunter vegnin nus a duvrar pli pauca energia. Ils cuosts annuals per il manteniment vegnan aschia ad esser egl avegnir pli u meins sco gia oz.

Cussegl da vischnaunca: San nos luvriers far las lavurs da semtgar e metter naven l'infrastructura per il glatsch.

Suprastonza communal: Las lavurs san nos luvriers far, eventualmein cun agid dils luvriers dil menaschi tecnic.

Cussegl da vischnaunca: Ord vesta digl ambient ston ins far la ponderaziun da cuvierer il glatsch cun ina construcziun d'in tetg. Quei project duei lu vegnir integraus ella secunda etappa dalla sanaziun cumplexsiva dil Center Fontauna. La cumissiun dil Center Fontauna duei tractar quellas damondas per lu saver presentar ina sligiazion.

Suprastonza communal: Cunstruir in tetg fa per motivs finansials buca senn el mument. Ins san denton prender quei project ella secunda etappa dalla sanaziun cumplexsiva dil Center Fontauna.

Cussegl da vischnaunca: Con onns san ins lu garantir il glatsch suenter la sanaziun. San ins duvrar las maschinas da far glatsch ch'eiin gia avon maun egl avegnir.

Suprastonza communal: La surfatscha vegn reducida per ca. 20% e munta daniev a 56 m² x 26 m², aschia che nus vegnin per ils proxims 15 – 20 onns ad haver negins problems cul glatsch. La maschina actuala san ins era duvrar egl avegnir cu il glatsch ei inagada baghegius si.

Cussegl da vischnaunca: Dat ei in liug nua ch'ins sa ir per agid finanziel. Ha ei avunda plaz per deponer tut igl uorden duront la stad.

Suprastanza communal: Entochen ussa havein nus survegniu neginas rispostas pertuccont nossas damondas per in susteniment finanziel per il glatsch. Plaz ha ei en mintga cass avunda per deponer tut igl uorden duront la stad.

Decisiuns:

Sin fundament dallas ponderaziuns suranumnadas refusescha il cussegl da vischnaunca cun 7 vuschs na encunter 6 vuschs gie ed ina abstenziun:

- 1. da conceder in credit da frs. 1'110'000.-- (+/- 15%) per la sanaziun dalla patinera artificia cun ina reducziun dalla surfatscha da glatsch da ca. 20% cun suttametter quella damonda da credit tenor art. 32 lit. dalla constituziun communal a la votaziun dil pievel.*

Sin fundament dallas ponderaziuns suranumnadas refusescha il cussegl da vischnaunca cun 7 vuschs na, encunter 5 vuschs gie e duas abstenziuns

- 2. da conceder in credit da frs. 390'000.-- (+/- 15%) per la realisaziun dalla purschida da stad (padel, pickleball e surfatschas multi-funczionalas) cun suttametter quella damonda da credit el senn dallas prescripziuns digl art. 21 lit. c dalla constituziun communal a la referendum facultativ.*

Cussegl da vischnaunca Disentis/Mustér

Theres Burri Gadola
La presidenta

Romeo Schmed
Igl actuar

4. Ura da damondas

Cusseglier Remo Huonder

Damonda:

Punct 1

La vischnaunca ha ina cunvegna ensemen culla firma Berther sa pertuccont la parcella enta pignola. Quella ei era purtada en el cudisch funsil.

Saveis vus informar sur da suandonts puncts.

- Co vesan ils proxims termins tenor cunvegna ora
- En tgei mument va quella parcella vi tier la vischnaunca ?
- Investa da quella cunvegna. Cussegl ni Cumissiu da gestiun?

La obligaziun dalla suprastanza communal ei da star en pil bein star da nos convischins e convischinas e buc pils interess da singulas personas ni fatschentas.

La finamira duei esser da mobilisar Pignola sco plaun d'industria, autras fatschentas spetgan gia daditg da sesviluppar, las talas ein denton bloccadas ord motivs enconuschents.

Punct 2

La via da meglieraziun vegn ad ira da Sogn Placi siadora sco che nus havein saviu prender ord ils plans. Sco ein ils termins leu? Si Sogn Placi hai schon dapi biars onns ina cava da material dalla Firma Berther Bau AG

Duront il baghegiar dalla via da meglieraziun vegn la cava sco ad esser organisada? ei quella en funcziun quei temps? suenter la via da meglieraziun vegn la cava sco ad esser en funcziun?

- Ei quella cava sin territori dalla vischnaunca?
- Sche gie, jeu haiel buc saviu legier ord il quen tgei indemnizaziun che la vischnaunca ha survegniu dalla firma Berther Bau Ag per il material explotau igl onn vargau?

Risposta (president communal René Epp:)

Bugen dein nus in update general tier la situaziun a Pignola/Marias:

Il mument exista in contract da dretg da cumpra per la parcella 189 denter la Berther Holding AG e la vischnaunca Disentis/Mustér. Quei contract regla cunzun ils termins da baghegiar e tgei che schabegia el cass che quels termins vegnan buca observai. L'entira surfatscha dalla parcella 189 ei partida en duas parts. Surfatscha 1 (ca.8300 m2) sto tenor contract resp. damonda da baghegiar e lubientscha vegnir surbaghegiada entochen il ils 3 da settember 2027. Sche la realisaziun dil project ha buca liug entochen tier quei termin ha la vischnaunca la pusseivladad da far valer siu dretg da cumpra tenor prezi predefiniu. Per la surfatscha dus ch'ei rodund 4600 m2 sto vegnir inoltrau entochen il davos december 2027 in concret project da baghegiar. Autruisa sa la vischnaunca medemamein far diever da siu dretg da cumpra. Quei contract dat alla vischnaunca la segirtad ch'ei vegn u realisau in project sin la parcella 189 ni che la vischnaunca sa far diever da siu dretg da cumpra e far amogna quella surfatscha ad auters interessents. Il contract ei buca publics, sa denton vegnir prius per investa dalla cumissiu da gestiun, sche quei ei giavischau.

Dapi che la lubientscha ei vegnida concedida ei vegniu registrau ulteriur moviment positiv per arver definitivamein la surfatscha visavi a Marias. Aschia ei Berther Holdig AG dapi entginas paucas jamnas prompta da gia ussa vender la surfatscha 2 alla vischnaunca pil prezi predefiniu da frs. 348'525. Quella surfatscha 2 duei vegnir installada cunfinont allas duas interpresas Auto Huonder AG e Scrinaria Flepp SA e partida en duas novas parcelas che vegnessen dabien a duas novas interpresas che han interess da secasar a Pignola. Analog Auto Huonder e Scrinaria Flepp. Persuenter sto il project da Berther Bau vegnir adattaus ed actualisau encunter sid dalla parcella. Plinavon ha la Berther Bau AG in contract cun AutoPosta. A vesta dil niev tact da mes'ura ei vegniu empermess in suttetg per quater autos da posta. Quei contract va en vigor cun l'entschatta settember 2026. Persuenter sto vegnir inoltrau il proxim temps ina damonda per in provisorii. Parallelamein vegn entschiet cun la realisaziun dalla halla resp. dil project - sin basa d'ina nova damonda adattada. Sco gia detg sto igl entir project sin parcella 189 vegnir realisau tenor contract dil cudisch funsil entochen ils 3 da settember 2027. Gia l'auter onn vegn Berther Bau ad haver realisau ina part dalla lubientscha, numnadamein la halla gronda per saver dar il suttetg necessari ad AutoPosta. Sin lu vegnan era las duas parcelas – aschinavon che la politica dat glich verda – ad ir en dretg da baghegiar als novs interessents.

Nossa planisadra dil fatg ei satisfatga dalla nova situaziun e sa sustener l'elaboraziun dalla planisaziun en detagl. Ei seigi ina gronda miglier visavi il project precedent, cunzun en connex cun in eventual consentiment dalla Regenza per arver definitivamein la surfatscha da mistregn a Marias.

Ils proxims pass en quei connex ein d'adattar la parcella 189 alla nova situaziun. Elaborar contracts da dretg da baghegiar pils novs interessents. Far ils sclariments necessaris cun igl uffeci da construcziun bassa. Berther Bau ha d' inoltrar las damondas da baghegiar adattadas definitivadas. Plinavon vegn nossa planisadra ensemen cugl uffeci da baghegiar a sedar giu cun l'avertura digl areal Pignola/Marias e metter sin via la documentaziun necessaria.

Sut la cundiziun che la suprastanza communal dat mintgamai glich verda als pass instradai ei la finamira da presentar al cussegl da vischnaunca la fatschenta entochen alla fin digl onn 2026.

Plinavon ha la firma Berther Bau sincerau agl uffeci da baghegiar ed al president communal ch'ei vegn d'immediat buca pli transportau material a Pignola per luvrar si quel. En cass cuntrari vegn priu las mesiras necessarias.

Aunc in cuort excuors tier la cava da material a S. Placi. Dapi igl onn 2003 ei vegniu baghegiu giu negin material enteifer il perimenter/proprietad dalla vischnaunca. Consequentamein eis ei buca stau pusseivel da tschentar quen per material ch'ei buca vegnius explotaus. Il davos quen persuenter ei vegnius tarmess igl onn 2003 per l'explotaziun da glera dils onns 1997 entochen 2002. Quei ei correct aschia.

La firma Berther ha tenor las enconuschientschas digl uffeci da baghegiar priu encunter negin material da scavament per deponer. Quei semuossa ord il fatg che la recultivaziun ei aunc adina inexistenta. Plinavon ei la davosa deponia communal, ch'ei stada en funcziun, la deponia a Turatscha e quei era mo sco provisorii. La stad 2012 ei semussau che las interpresas da baghegiar setenevan buca vid las directivas ch'ei astgi vegnir deponiu negins rufids da baghetg, sulettamein material da scavament. En consequenza ha igl AWN serrau la deponia. Dapi 2012 dispona la vischnaunca definitivamein da neginas atgnas deponias per material da scavament pli. Medemamein ei suenter 2012 era vegniu deponiu negin material sin deponias communalas pli, consequentamein ha la vischnaunca era giu negin dretg pli da tschentar quen. Era cheu ei tut iu correct.

Communicaziuns

Sanaziun dils mirs schetgs (Sontga Gada/Ragischs). Las lavurs van fetg bein vinavon e probabel san quellas lavurs gia vegnir terminadas el decuors dad uonn. 45% dils cuosts per quellas lavurs vegnan finanziaj dalla confederaziun e 15% dalla tgira da monuments dil cantun Grischun.

L'jamna dils 20 entochen ils 24 d'avrel 2026 han 15 emprendists miradurs dallas interpresas da construcziun dalla Surselva absolviu a Mustér in cuors facultativ, organisaus entras Daniel Blumenthal ensemen cul meinagestiun Andreas Felix dall'uniun cantunala dils impressaris.

En quei cuors han els empriu d'enconuscher ina tecnica da baghegiar mirs cun agid dalla bratscha e cun paucs uaffens. Ils 24 d'avrel ha l'uniun cantunala dils impressaris envidau ad ina uatga sil plazzal a Sontga Gada. Denter auter ha Daniel Blumenthal era ludau la fetg buna cooperaziun culla vischnaunca da Mustér. Tut hagi funcziunau fetg bein.

La vischnaunca ha sulet giu da surprender ils cuosts da proviant durant quell'jamna. Quels cuosts vegnan attribui al project. En dus onns vegn Daniel Blumenthal a s'annunziar tier la vischnaunca per saver organisar in ulteriur cuors en quella fuorma.

Durant igl 1 onn suenter che la punt pendentia ei vegnida construida han rodund 138'000 persunas visitau la punt pendentia. Quei diember da visitaders ei fetg legreviels ed ei lunsch sur las calculaziuns ch'ins ha giu fatg.

Il center Fontauna ha dau ora in cudisch da tut tgei ch'ei curriu e passau els onns 1970 – 2024. Tut ils cussegliers han survegniu in exemplar da quei cudisch.

La proxima seduta dil cussegl da vischnaunca ha liug mesjamna, ils 17 zercladur 2026 el Center Fontauna.

Cussegl da vischnaunca Disentis/Mustér

La presidenta:

Igl actuar:

Theres Burri Gadola

Romeo Schmed

Disentis/Mustér, ils 8 da matg 2026